

Захари Карабашлиев

ДЛАНОВИ

Сан Клеменџе, Калифорнија, мај 2011.

Његова ћерка и он, на паркингу испред отворене хаубе аута. Он јој показује где је индикатор за уље, где је антифриз, у којој посуди је течност за брисаче. Вози она већ скоро годину дана, али до сада није морала да путује 900 километара у једном правцу.

Његова ћерка са својим дечком Џеком, у његовом аутомобилу, на путу за Сан Франциско.

Он залупи поклопац хаубе. Ћуте. Она мрда обрвама, смеши му се, подиже руку и окреће дланове као египатска фигура, десном патиком нестрпљиво тапка по асфалту. Пре него што је спустио кључеве у њену руку, он је задржа, повуче и другу и помилова јој дланове.

1996, Варна, Централна илажа

Једног од оних топлих септембрских дана њиховог последњег лета у Бугарској, водио је своју жену и ћерку Ану (тада трогодишњакињу) на плажу. Скоро без туриста, море је мирно, али вода је, некако, проклето хладна. Сели су близу педалине – белих, нових, Ана моли да уђу у море. Његова супруга одмахује главом: „Идите ви, ја ћу вас чекати овде”, окреће се на стомак и отвара књигу.

Плаћа за сат вожње, човек их гура од обале, Ана седи поред њега, он окреће педале. После неког времена, примети да су стигли далеко, далеко од обале. Иза седишта педалине налази се мала платформа, не већа од квадратног метра, у којој се, као у плиткој кади, скупило много воде, загрејене сунцем. Ани је досадило да седи поред њега и пита

га може ли да се мало игра „тамо назад”. Он рече *да*, али нежно, чекај сада, она пажљиво устаје, он је придржава, она коракну и пређе назад. Седа и почиње да се игра са својом жутом кофицом, он је упозори да не устаје, да мирно седи и наставља да окреће педале, док је стално мало окренут ка својој ћерки. После неког времена зауставља да предахне, окреће се и угледа је како стоји, на ивици платформе, с кофицом у руци, сагиње се ка води. Овај тренутак, заправо, траје колико један трептај. И у њему се дешава следеће: мали талас, неки грч у леђима, море дрма педалину, његова ћерка се чак ни не затетура, већ као да је нечим невидљивим усисана лети наглавачке. Сећа се како, као у суперуспореном кадансу, њено мало тело пада у воду и нестаје – прво глава, затим рамена, струк, њене мале дебељушкaste ноге. Следеће што види је рука којом граби дечји чланак пре него што је нестао испод површине. До данашњег дана, његова рука памти тај танак чланак. Не сећа се како је скочио, како је успео да је ухвати у последњем тренутку, али његова рука је зграбила глежањ, Ана високо подигнута у ваздуху, с главом наниже, кашље, пљује воду, јеца, покушава да дише.

Шта је могло да се деси, често је мислио, да је управо у том тренутку погледао у правцу рта Галата, на пример, или навише ка Балчику, не у њу, да се оклизнуо, да његова рука није била довољно брза, да, да, да, да... Можда се ништа трагично не би десило, можда би мала, једноставно, бућнула у воду, он би скочио за њом, да је извуче и шљапне, јер га не слуша. А можда би заувек нестала у издајничким водама Црног мора, потонула као оловни војник кога он није спасио. Можда би вода однела само њену жуту кофицу.

1997, Колумбус, Охајо

Још у првим данима на новом континенту, било је јасно да обданишта, којих је у то време било у Бугарској, једноставно нема. Постојала је нека врста приватних вртића, који су за њих били скупи, и црквени, још скупљи – бесплатно образовање у Америци је почињало (они то нису знали) када дете напуни пет година. Њихова ћерка је имала четири. Две недеље по доласку, његова супруга је почела да ради преко дана, а он је нашао ноћну смену – тако да је мала увек била са неким од њих.

Први стан у коме су живели имао је дневну собу која је гледала на мало језеро. Када им је агентика показала овај *једини слободан* стан у комплексу (касније је постало јасно да то није била истина), учини им се удобним и романтичним. Тек када су се преселили, схватили су да нису узели у обзир један важан фактор – њихова спаваћа соба је гле-

дала на аутопут И –161. Бука је била неподношљива. Његова супруга је излазила ујутру, а он и мала су доручковали и кретали да упознају квартал – идеја је била да што је могуће раније изађу напоље, у пролеће и тишину. До друге недеље, романтично језерце испред стана постало је мутна водена површ, свратиште за јата канадских гусака, а како је време бивало топлије, почело је и да смрди. Међутим, око њега је било жбуње где се његова ћерка скривала и дрвеће на које се пењала – обожавала је да се пење на дрвеће.

У једном од скупљих и старих насеља, под називом Вортингтон, недалеко од места где су живели, пронашли су градски парк са игралиштем, који им се допао више од других. Било је ту лепог, стогодишњег дрвећа, траве, цвећа, водскока; било је и игралиште са различитим дрвеним играчкама, љуљашкама и клацкалицама, играчкама свакаке врсте које нису могле да се упореде са дечјим игралиштем испред њихове зграде у Варни: лимени тобоган-слон, две сломљене љуљашке и игралиште у песку са опущима. На клупама су овде седели мирни родитељи, травњаком су трчкарали пси – то је постало омиљено игралиште девојчице. Наравно, сем њега није било ниједног мушкарца.

Како Ана није знала ни речи енглеског, почела је да комуницира са децом кроз игру, гестове и понашање. Из дана у дан, одвајао је све мање времена да трчи са њом, проводећи време на клупи, уз уџбеник енглеског и свеску. Било му је јасно да ће с приходима које су имали заувек остати око баре са паткама, па је почео да тражи још један посао, ћерку је вукао од интервјуа до интервјуа – она је седела по ходницима и цртала или листала сликовнице и срицала слова која је претходне вечери учила с мајком.

Када је дошло време за вртић, Ана још није знала језик, али њена прва васпитачица мис Волмар након разговора с њим и њеном мајком узела ју је у свој разред, убеђена да ће се дете равноправно снаћи са свима осталима.

У првим школским данима, пошто није могла да се изражава вербално, Ана је наметнула хегемонију вратила. Скакала је с вратила на вратило са природним, готово мајмунским покретима, као да нису дошли из источне Европе, већ из Дарвиновог уџбеника.

1998, Колумбус, Охајо

Због своје страсти према вратилу, Ана је првих школских дана почела да се враћа кући са великим и ружним пливовима. Превили су јој руке, они би се залечили, а она их је и даље повређивала и то озбиљно, пливови су били болни, пуцали су, крв из њених руку капала је на

дечјем игралишту. Ово се наставило све док није проговорила, почела да пише и да комуницира са другом децом. Није постала нежнија, нису јој ни жуљеви нестали, али њена енергија се фокусира на слова, бројеве и странице. На крају прве школске године између ње и њених вршњака није било разлике – свако дете из разреда мис Волмар могло је да чита и да пише.

Важне ствари у годинама између онда и јутрос на паркингу поред његовог аутомобила није могуће препричати. Вртеле су се око Ане, али нису биле ограничене на читање наглас сваке вечери, писање и сликање, домаће задатке, музику, певање, смех, плес, борбу јастуцима, „Краљ лавова” по хиљадити пут, одласке у кревет у осам, од понедељка до петка, без ТВ-а у дечјој соби (када је напунила четрнаест купили су јој га, али она га никада није ни укључила), дуга, безбрижна лета у Бугарској, домаћи задаци, приватни часови бугарског језика, неколико месеци балета (један школски рецитал), часови клавира са украјинском теткицом (*ван-шу-шири, ван-шу-шири, вош шак, Ања, прекрасна, нау ван мор шајм, илијс*), поподнева проведена у читању и још домаћих задатака, књиге, једно школско окружно такмичење у атлетици (последње место), покушај бављења глумом (аплауз), одустајање од клавира (тата, ја просто не желим да свирам клавир), безброј школских тестова, часови вожње када је имала шеснаест година, посао са седамнаест, лични банковни рачун, још школских тестова, домаћи задаци и још домаћих задатака до после поноћи, дебели уџбеници, место председника у школској организацији, увек неуредна соба, никад без домаће мачке (*Џоси, Макс, Мишо*), тестови, тестови, тестови, школска љубав по имену Џек, с ким је нераздвојна већ годину дана... и резултати са колеџа.

Ана је примљена у сваки колеџ на који је конкурисала. На неке са пуном стипендијом, на друге – са делимичном. Код Џека ствари нису такве. Њено данашње путовање у Сан Франциско има за циљ да одлучи да ли ће тамо провести неколико наредних година живота. Желео би сада да јој каже толико много ствари. Тако важне ствари. Али нервозно тапка патиком и крадом гледа временску прогнозу на мобилном телефону. Зато пажљиво ставља кључеве на њен длан, затвара јој прсте, љуби је у косу. Она га грли, љуби га у образ тако како само ћерке могу, с нестрпљењем ускаче у ауто, врата се залупе за њом, она маше изнутра и нагиње се да стави кључ у браву. Он стоји напољу, као сваки родитељ, и гледа је како окреће кључ. Сагиње се, маше јој кроз

стакло, као да се нису поздравили пре неколико секунди – зашто јој маше? Онда окреће леђа пре него што је ауто кренуо, гура руке у џепове и окреће кући. За делић секунде је у искушењу да кришом погледа да ли његова ћерка даје мигавац приликом изласка са паркинга. Не даје.

Неколико сати касније, бори се са жељом да је позове – као узгред, да пита да ли, случајно, није видела тамо неку књигу, да види где су сада, да ли је било гужве у Лос Анђелесу, да ли је падала киша горе (јер овде је мало падала) и тако даље – и писао је ове редове.

Његова ћерка је сада на путу. Да ли ће изабрати један од најпрестижнијих универзитета у свету, хоће ли бити раздвојена од дечка или ће заједно ићи у онај на који је и он примљен? Да ли ће изабрати науку или ће се препустити љубави, да ли ће градити каријеру или здраву породичну везу, да ли ће тражити мир или престиж, свој узлет или миран живот са мушкарцем поред себе? Или ће направити флексибилне изборе далеко од парадигме *или-или*?

Сада седи за столом са рукама опуштеним на тастатури лаптопа и зури у празан паркинг напољу. Да ли постоји тренутак, питао се сада, постоји ли тренутак у ком се од родитеља претварамо у своје родитеље?

И опет се враћа оној успомени која прожима његово време до данас – то је рука која је шчепала чланак детета пре него што би нестало у мрачним водама.

Време је, каже он, док затвара лаптоп и устаје са столице, већ је време да се пусти. Његова ћерка ће се снаћи без њега.

Његова ћерка ће се снаћи – зна то по њеним длановима.

ЗАХАРИ КАРАБАШЛИЕВ, бугарски писац и драматург, рођен је 1968. године у Варни, живи у Калифорнији, САД. Његов први роман, *18% сиво* (2008), имао је четири издања и налази се међу сто омиљених књига Бугара у кампањи „Велико читање”. За овај роман, Карабашлиев је добио награду „Цвеће читалаца”, коју додељује ланац књижара „Хеликон”. Представа *Одскок* добила је Велику награду на конкурсима „Нова бугарска драма” (2008), а представа *Недељно вече* – најпрестижнију награду за драматургију у Бугарској „Аскер”. Захари Карабашлиев је аутор збирки кратких прича *Крајња историја авиона* (2009) и *Симетрија* (2011).

Са бугарског превела и белешку сачинила ЕЛИЗАБЕТА ГЕОРГИЕВ